

100 РОКІВ
ЗАПОРІЗЬКІЙ
ОБЛАСТІ

Книгу видано до 80-річчя Запорізької області
коштом обласного бюджету
за сприяння Запорізької обласної державної адміністрації
та Запорізької обласної ради

Олександр Медко

ПРО ПРИРОДУ

Пері фізис

Пері φύσεως

Запоріжжя
Дике Поле
2018

УДК 908(477.64)
М42

Олександр Медко

М42 Про Природу. — Запоріжжя: Дике Поле, 2018. —
112 с.

ISBN 978-617-7433-70-4

Четверта книга поета має назву «Про природу», традиційну для творів давньогрецьких мислителів, що у античні часи мала ще одне значення – «сходження, яке веде у не приховане, тобто у істину».

Істина може бути прихованою, невідомою для людини, але у якийсь момент вона відкривається. Стародавні греки пов'язували істину з незабутнім, з тим, що не може і не повинно «канути у Лету». Якщо комусь із людей відкрилась істина, то вона стає надбанням всіх – відкритістю, таким знанням, без якого життя втрачає сенс.

До книги ввійшли нові поезії автора і низка унікальних перекладів. Серед них – пам'ятник давньоєгипетської літератури, перша у світовій літературі екзистенційна сповідь «Розмова між людиною, втомленою життям, і Душею», а також твори Парменіда, Платона, Ксенофана, Плотіна. І безумовною окрасою поетичної збірки є новий переклад тексту з Святого письма «Екклезіаста».

УДК 908(477.64)

ISBN 978-617-7433-70-4

© Олександр Медко, 2018
© Дике Поле, оформлення, 2018

***

Липень, злива, повінь світла.
Дощ сліпий крізь зрячі віти,
вітер гнеться наче парус,
розчин пристрасті в повітрі:
щільність долі – все і зараз.

Пал, горіння і кипіння
мілини калюж буремних.
Різкість кисню, біла піна
на воді глухій і темній.
Дощ упав, розбив коліна.

Річка: водорості-коси
переплутані грозою.
По коліна – абрикоси
впали ковдрою густою –
шквалів пристрасних покоси.

Серед літніх володінь
сходить Місяць молодий,
у його нічній ході
фарби грають золоті
й тонуть у гнучкій воді.

***

Думка, що впізнала подих свій
і себе у темряві прозріння –
ще немає необхідних слів
та за крок, як вибух – потрясіння.

Щось таке, що знав усе життя,
і мовчав і обіймав, як простір –
неможливе, грізне відкриття,
очевидне, в нім усе так просто.

І встає з невидимих глибин
послідовність, наче випадковість,
нерозривне, як зірковий плин:
Всесвіт – це і є моя свідомість,

неподільність випадку й судьби,
діалог між першим і останнім.
Всесвіте, творю тебе в собі
і тобою, безіменний, стану.

***

риби тишу п'ють ротами
наче у театрі драми
смерть чекають глядачі
на підмостках сцени-брами
пристрасті гудуть вітрами
душі видуваючи

тиша в берег підгортає
хвиля тішиться гаркава
сцена у безмежжя створ
слава правда все лукаве
порожнеча між роками
з черепом в руках актор

і нікуди не впадає
річка пам'яті прадавня
дно як небеса немов
у театрі драму грають
у погібелі на краї
сенси заздрощі вино
у безсмертя пливемо

***

вітер розвіяв мову
в умовні світи
простір немовби
вітри

дерево продух повітря
густість як стан речей
листя німіє і віти
тиша тече

не починалась ніколи
в русі не має кінця
зоряне видноколо
мить ця

***

Жене крихкі крижини течія:
тверде з рідкого і рідке з твердині
одне у однім, отако і я,
в своїх думках й думки в мені, як в плині.

Жене життя, як вичахлий курай,
з землі в повітря, з неба в поле голе –
оце і є земний, одвічний рай,
а інший не відбудеться ніколи.

Це тут – зірки і дихання твоє,
і коники, і яблука у серпні,
а там – безмежність нескінченність п'є
й відсутність дотику у темряві нестерпній,

і мислення без форм і кольорів,
без дії рух і сила без опори:
вітри зі світла – темряви вітри
і тиша, як покора непокори.

***

Будда під деревом сяйним сидить
на осонні
з світла прозорого згорнута мить
внутрішнє зовні.

З чорного простору сплетена мить
з порожнечі
злива оголює тиша струмить
вечір.

Струмїнь свідомості у океан
мислиме зрїме
в небо зіркове впадає лиман
злива.

Будда під снігом – небо летить
у внутрішнє втеча
те що вважається виміром – мить
порожнеча.

***

Те, що було колись вітром,
вибухом, рухом пожеж:
з світла матерія світла,
темна з осяяння теж.

Все це – породи і води,
повне від болю й пусте,
плід і сирітство природи:
з світла космічного все.

Таїнство перетворень
світла в речовину –
з водню і кисню – море
хвилями в тяжкість земну.

Все, що зчинилось потому –
тіло ввійшло у пітьму.
Я повертаюсь додому –
в саяві первіснім тону.

З Монтеня

Шлях відомий і свідомий:
темний вечір, ясний день,
передранішні судоми.
«Смерть – кінець життя». Монтень.

Що я відаю і знаю?
Світ – відбиток дум моїх,
благо бавилося з нами,
пестив ласощами гріх.

А корона, що корона,
як старе, хмільне вино...
І на хмарах, і на троні –
на сідницях сидимо.

***

Спочатку – світ без слів, без форми і основ,
неначе уві сні – не знаємо що бачим:
як біль до болю – він, разючий, мов любов
до зустрічі, до зоряних побачень.

А потім все – слова, без розуміння слів,
без входження у плоть, в таємну сутність слова:
вітрильник без вітрил – скелети кораблів,
матеріальне тло – світобудова.

Та осягнувши суть речей і розумінь,
забудеш про слова, де звук і знак це тіло,
як зоряне шатро, без арок і склепінь,
забуло про зірки у спробі перевтілень.

Забув усі слова, лише їх сенс чи смисл,
як океан бринить: вирують вічні сили.
Колись у світі цим десь ми були, десь ми,
а зараз польові, любові й болю хвилі.

***

Пливе човен, неба повен:
хлюпає хмарками.
Річки мова, неба слово
бавляться віками.

Пливе човен, щастя повен:
молодість по вінця –
є брати по духу й крові
й лагідні чужинці.

Пливе човен, смерті повен:
пливе та не тоне,
прибуває чорна повінь –
повнота бездонна.

Пливе човен, води повен –
це Дніпро чи Лета ?
Коловерть світобудови.
Космос. Вир. Планета.

***

А світ оцей й усі
народжені світи,
все з дихання душі, що ловить порожнечу,
вдихає пустоту і –
в'ється хор світил,
гармонія небес – від небуття утеча.

Порожнява цупка –
матерії рушій,
все те, що не збулось, не втілилось у тіло,
неначе в сні ідуть
рясні, сліпі дощі,
та до землі вони не долетіли.

Повинно бути так,
бо я – серцебиття,
щілина поміж двох розбіжностей природи:
біль і краса життя
в розціліні буття,
в обіймах лагідних убивчої свободи.

***

Прихована, прикрита, потайна
та раптом – вся відкрита і відверта.
Оголена до нутрощів вона,
прозора, як межа остання смерті.

У ній весь космос, хаос в ній увесь
і рух і нерухомість перевтілень –
вогонь тремтячий здіблених небес
і невагомості блаженне тіло.

Все те, що випірне з глибин душі,
як спомин, як сліди побачень з Богом:
на дотик – небо у сліпім дощі,
прорив у світло і його облога.

І шлях і розкаль*, хід гучних зірок,
оглухла німота світобудови,
ще крок один в себе, ще крок
і виникає, як прозоріння, мова.

* бездоріжжя (стан доріг під час дощів, танення снігу; час, коли дороги стають розгужлими, мало придатними для руху)

***

Туман, чомусь у липні чи завжди,
ховає вранці море. Острів Самос*.
Свідомість з несвідомістю зажди:
навмисне і невільне – разом самість.

Одне у одним – цілісності тло:
всі вияви душі, прорив в незнане.
Тепло текло, добро і зло було.
Вітрами храми, брамами і снами.

Занурення в глибини потайні
у колективні підсвідомі рухи
вини вони. Човнами тонуть сні
розлук й безповоротної спокуси.

Самопрозорість. Всесвіт протіка,
минають і народжується знову
віки: стрімка ріка з струмка.
Творіння Бога, чи творіння слова?

* батьківщина Піфагора (580–496 до н.е.), земля, яка народила одкровення філософа – віру в живе тіло, що вбирає в себе безмежну порожнечу і Хаос нескінченного простору, перетворюючи цей простір у Космос з його відокремленням усіх речей між собою, підпорядкуванням речей єдиному закону

***

Сонце сходить і заходить –
отака вона хода,
наче крізь протовчі броди
де товчється вщерть вода

і роки й тисячоліття,
млива грубого, сумні,
в океани сині злиті
десь лежать вони на дні

мармурові, вапнякові –
планетарний склад землі,
равликів затвердлх повість
у мільйоннотонній млі,

а над ними хвилі вперті,
течії хисткий політ,
бо вода то душі мертвих,
як зазначив Геракліт*.

* «Смерть душ – стати водою», Геракліт.

***

Перед зимою наче входиш в транс:
свідомість змінена, заглиблена у спокій,
як шепіт ночі у стебло осоки –
в середину, у тло рослини – в час,
що бачить сни. Дерева в них високі

і небо сповнено передранкових дум,
там сіре й чорне – кольори тривоги.
Тече понад землею плинний струм,
охоплюючи віття і кору
й вливається у безкрай, що за рогом.

Вже летимо, та світло ще гряде,
щоб потрясати паралельну дійсність,
ще чорне, ще воно про те,
що слів немає для ознаки – вічність.
І – ні землі, ні неба. Сніг іде.

***

З червня квітне деревій –
ахіллесова рослина.
Кореневища, як сувій,
у чорноземі чи глині,

кільця відьмині плетуть
кожен рік: за колом – коло.
Путь героя – дивний путь:
необхідність – загадкова.

Випадково все, чи смерть –
втілення сліпої долі?
В успіх вірить інтроверт,
у тріумф своєї волі.

Та однаковий талан
діючих осіб вистави,
бо на то суворий план –
дивна логіка обставин.

Пам'ять зведена з могил,
кров прабатьківська сочиться...
І сяга у небосхил
ахіллесова травиця.

Сон на березі Егейського моря. 2018 рік

А то, уже, як літа давнє скло:
вже інше, вже минуле, вже епоха,
в якій жили повільно і потроху:
поволі, хоча волі не було,
а так – тіней могутнє й щільнє тло,

що нам давало прихисток у спеку
і плутанину про добро і зло –
ілюзію-оману про безпеку –
тривожних й безпечальних дум житло.
Садили вірність – рабство проросло.

Імперія, де Дарій дикував
дарами буцегарень і острогів,
де все суспільнє – батоги і тоги,
поразки і великі перемоги,
тріумф салютів й тиша гробова.

Кордони на замку. Не жди чудес.
Застій. Повітря непорушне. Літо...
Та я – всесильний, наче юний Зевс,
а ти прекрасна – діво Афродіто.
І сниться нам – ми летимо в Ефес.

***

Серпень. Коники-цикади.
Розшир молоді ночі.
Як ріка, як плин втікає
космос зоряний у очі

і пливеш у тім потоці:
плавна лава, вал, навала –
весь у зорях. Стоголосі
цвіркунів бурливі шквали.

Стрекіт, тріскіт, джерготіння –
голосів летючих гриви,
срібні легкокрилі тіні,
звуків скупчення й розриви.

Так летить людська свідомість,
помисли у час простерті.
У безмежність – невідомість.
Після смерті?

***

серпень вже сяяння вересня
ближче і вічність прозора
світло бузкове від вересу
падають зорі

серпень тілесний а вересень
небо посмертне пророчить
у сяйво первісне повернення
у Богові очі

і не потрібно посоха
шлях наче хвилі свідомості
йтимеш по водах як посуху
вдома у невідомості

вересень серпокрилий
жнуть косарі небесні
сила земна безсила
промені безшелесні

переддень порожнечі
повітря тче павутиння
від себе до себе втеча
чорне проміння

**«Розмова між людиною,
втомленою життям, і Душею»
або «Бесіди розчарованого зі своєю Душею»**

*XX–XIX сторіччя до нашої ери
Переклад з давньоєгипетської*

Я відкрив себе
[простір кожного слова]
для своєї Душі, щоб вона зрозуміла мене,
а вона поглинає [думки] і мовчить,
нехтує, стає неозорою,
і молитви її [світла переплетіння],
як прядиво з мотузок, відходить від мене.
Вперше так, плоть мою залишає у сумі...
Прагну смерті свідомо,
а Душа відсторонено спозирає.

В день печалі Душа
веде за собою до смерті:
у вогонь, щоб спалити мене,
наглядає, неначе чужа,
як я входжу у спадень* багряний.
Ця держава Життя – перехід
у величну імперію Стуми**.
Час [у вирвах глибоких]
бо в ньому навіть величні дерева
падають з коренем вирвані.

* захід

** сутінь, померки

1

Нехай буде суддею мені
Володар польоту років,
той, хто слово накреслив.
Захищають мене:
бог самотнього Місяця
і владитель багряного Заходу,
і керманич сліпучого Світла.
Правда слова на вагах, визначає вагу правди,
а потім – моє серце й тягар, що на ньому:
[потаємні думки мого тіла].
Пил, порох у стовпі зі світла, повинен впасти.
Моя турбота – затишок для тебе [Душа]
у кам'янім колодязі над прахом,
щоб ти, моя Душа, жаліла іншу душу
і захищала від холоду і спеки.
Я для тебе прозорі тіні, [що горілиць упали]
підійму.
Якщо ти, Душе, не відпустиш в лоно смерті –
не знайдеш ти ні спокою, ні волі,
ні прихистку передвечірнього проміння,
ні душ поріднених.
У відповідь Душа моя рече:
– Якщо ти згадуєш обряд сумний й скорботний,
коли на пагорбі холодне і порожнє тіло залишають,

і ті, хто будував гранітні брами,
пішли за обрій, пліч-о-пліч за богами
[чи то вони в богів сіяння увійшли]
і залишились зруйновані жертovníки,
бо нікому молитися і вірувати.
Глибини водянї розчинили світло,
губаті риби безмовно розмовляють з нами.
Входь у спокій [як вони у течію].

2

Дивись: он звичайна людина
на своїй землі працювала,
у човен плоди землі завантажила
і пливла (до поки дозвільний день не зійшов).
Чорний оркан* пільмою сонце ковтнув.
Він вийшов з дітьми і дружиною
на погибель у темінь густу хижаків.
Тиша розділена голосом:
– Я не плачу по тій, у череві якої стигнуть плоди.
Сумно, що діти її бачать смерть до народження.

* сильна руйнівна буря

Він звернувся до неї з проханням про їжу.

Дружина відповіла: – Буде вечір і хліб, а зараз не час.

Він вийшов на мить, а повернувся іншим.

У смерті теж є своя година. Не спонукай порожнє серце.

Я відкрив уста для своєї Душі,
щоб міг відповісти їй на те, що вона сказала:
– Дивись: від ім'я мого тхне [через тебе], більш ніж
від стерв'ятника, що в спеку клює падаличну.
Дивись: від ім'я мого тхне [через тебе], більш ніж
від рибних тілець під час мору.
Дивись: від ім'я мого тхне [через тебе], більш ніж
від мертвечини, що в очереті застряла.
Дивись: від ім'я мого тхне [через тебе], більш ніж
від рибалок, що в неводі витягли падаць.
Дивись: від ім'я мого тхне [через тебе], більш ніж
від скупчень гидких трупоїдів.
Дивись: від ім'я мого тхне [через тебе], більш ніж
від жінки брехнею обвитою.
Дивись: від ім'я мого тхне [через тебе], більш ніж
від пліток про юнака знеславленого.
Дивись: від ім'я мого тхне [через тебе], більш ніж
від міста-зрадника, що відреклося від Батьківщини.

Кому я можу сьогодні сказати?

– Брати лукаві, а друзі нездатні любити.

Кому я можу сьогодні сказати?

– Серця жадібні і кожен зазирає на майно сусіда.
Смиренні загинули, панує брутальність.

Кому я можу сьогодні сказати?

– Є вдячні ганьбі. Добро спаллюжено.

Кому я можу сьогодні сказати?

– Те, що повинно викликати шаленство – буденно,
і замість обурення – смішить.

Кому я можу сьогодні сказати?

– Крадуть! Всі тягнуть – одне у одного.

Кому я можу сьогодні сказати?

– Злодій у масці близького друга,
а брат перевтілюється у ворога.

Кому я можу сьогодні сказати?

– Не пам'ятають минулого. Добру не співчують.

Кому я можу сьогодні сказати?

– Немає людського обличчя. Брат на брата скоса.

Кому я можу сьогодні сказати?

– Більше немає серця, у якому живу.

Кому я можу сьогодні сказати?

– Земля для тих, хто зрощує зло.

Кому я можу сьогодні сказати?

– Простір горя в мені по вінця.

Кому я можу сьогодні сказати?

– Горе як повинь. Не відчуваю дна.

6

Смерть, в моїх очах, це, як хворий одужує,
як невольник відчуває повітря свободи.

Смерть, сьогодні, подібна пахощам мірта,
які відчуваєш у легкому вітерці. Туге вітрило.

Смерть, сьогодні, подібна повітрю,
[у якому розчиняється квітіння лотоса] –
неначе сидиш на Березі Сп'яніння.

Смерть, в моїх очах, це шлях сліпого дощу,
повернення в свій дім після подорожі.

Смерть, це як прозріння неба.
Полювання на невідомого, небаченого звіра.

Смерть, на мою думку, подібна
поверненню в рідну домівку після полону на чужині.

По правді, той, хто там, [у потойбічнім],
стає як бог живий. Від злочину відводить нас.
По правді, той, хто там, [за обрієм], у човні сяючому,
дарує благодать, як промені у храмах.
По правді, той, хто там, [у вічності],
розмовляє з Сонцем мовою світла.

З Платона

427 р. до н. е. – 347 р. або 348 р. до н. е

Міф про печеру

(Апейрон)

Сократ:

Ми всі, ми всі – печерні пожильці,
ув'язнені уявою про плоскість,
бо площина – наш план або полон,
в якому тіні – привиди, примари,
театр абсурду – чорне відбиття
на сцені, на стіні слизькій і сірій.
Ми всі в печері – миготить екран,
на ньому щось під назвою – «реальність»,
так ми звемо тяжкі, похилі тіні
від світу, де вирує простір світла.
Уявлення: кайданки – кайдани,
унеможливають свободу руху.

Главкон:

Уявляю.

Сократ:

Виобразь собі

усіх отих незнаних ляльководів,
що носять копії якихось там тварин
й людей, що з дерева й каміння,
ляльок тих тіні падають в печеру
і їм сюжети зображають на стіні.

Главкон:

Тож дивно уявляєш ти людей,
нехай в кайданах, та вони ж розумні.

Сократ:

Ми всі такі, ми бачимо лиш тіні,
у нас свобода виміру одна –
із чортзна-скільки ступенів свободи.

Главкон:

То й зрозуміло – все життя в печері.
І площина і пагорби – печерські,
а звідси, точка чи опора зору.

Сократ:

Що ж, все так просто – істина не дійство
для них, а лише тіні:
навскісні, перекошені, пологі.

Главкон:
Ясна річ.

Сократ:
Представ собі, що їм дарують волю
і хворий розум зазнає прозріння,
а далі для усіх повстане вибір –
повстання проти рабської покори
або кайданки-кайдани печери?
Що серце хоче – ликові дрібниці
чи висоту і глибину буття?
Щоб вибрав цей печерський житель –
свої минулі тіні і пожитки
чи прірву болю від нерозуміння
світобудови й задуму Творця?

Главкон:
Так. Він відкинув би вагання.

Сократ:
І пригадав набуту там премудрість,
товаришів по спільних ланцюгах.

Главкон:
Воно зручніше.

Сократ:

Пошуки себе

похід у невідоме, безкінечне.

Главкон:

Скажи мені, що значить Апейрон?

Сократ:

Вимірювати серцем Всесвіт.

З Плотіна

205 – 270 рр. нашої ери

Числа

1.2

[Так], власне – все, будь що,
всіляке [явище стає] множинністю,
коли безсиле залишатися в собі,
[як хуртовина] розпорошується, сгугає,
цілком втрачаючи єднання [єдність],
стає роздрібненим,
[в той час] частки поміж собою:
одна частина вже забула іншу.

1.3

Якщо оте [що-небудь] поширилось
і залишилось [самим собою]:
великість, величність – величина.

1.4

Скоріше ж, всяка річ існує не від того,
що відокремилась, як і багато хто,

та все ж, залишилась собою у собі,
[своїй суттєвості належить],
Сама з собою в згоді.

1.5

Проте, річ
[явище дійсності] – стає тим,
[що сприймається органами чуття],
завдяки розміру, великості,
і в цій величині вона зникає у собі;
та завдяки тому, що вміщує єдність,
вона продовжує містити у собі саму себе.
Світобудова, космос – великий і чудовий
і це тому, що Всесвіт не здатен розсіятися,
розпорошитися у нескінченне,
але охоплений єдністю;
і чарівний не тільки тому, що великий,
а завдяки тому, що чудовий
і потребує прекрасного тому,
що придбав велич,
бо без чарівності він був би
настільки потворним, наскільки безмірним.
«Велике» – матерія, Гілея для «прекрасного»,
Велике вміщує у собі множинність,
тому і потребує краси,
множинність хаосу – жахлива.

Парменід

540 – 480 рр. до нашої ери

Περὶ φύσεως Про Природу

Фабула прологу поеми Парменіда приблизно така: деякий знаючий муж несеться на колісниці по Всесвіту і під керівництвом Геліад (дочок Сонця) потрапляє до воріт шляхів Дня і Ночі, де богиня правди Діке після умовлянь Геліад відчиняє ворота і подорожній, якого вітає богиня, отримує від неї наставляння, які шляхи пізнання єдиноможливі.

...Скажу тобі, для смертних, може й вперше:
є два путі дослідження буття –
охоплення умом світобудови,
реальної, як простір: день і ніч.
Шлях істини – шляхетний пошук смислів
в тім, що живе, що єсть і буде в світі
й шлях вимислу – того, чого немає,
чужої думки, тих, для кого бути
і не бути – одне і теж. Безпомічні,
сліпі і недолугі, що мають путь назадній.

Вже потім небуття як порожнеча
охопить вас – вмістилище прозоре,
де зміст відсутній, (наче вибух,
що спалює повітря) – бездиханно
речовинність залишає вас –
і грає протяг – пустощі* суцільні –
розваги смерті – переливання порожнечі –
очікування на обман – те, що не існує
дарує вам свої примари...
Ти не можеш знати того, що не існує.

Бо ніколи не змусить нас прийняти
те, чого немає, те, що є.
Відверни від цього шляху мисль свою
і звичку, що інерцією тягне:
побачити, почути, скуштувати
(в захопленні убраннями новими
і розкішшю) все те, що не існує.
Поголоски-перегуди юрби

тебе вже прирікають на поразки,
і на болючі сумніви нічні.

* пустоці (мн.) – вчинок, вчинки для розваги, веселощів; балоці (мн.);
пустота (заст.)

Єдина залишається дорога,
в людському розумінні слово – «Єсть»,
це форма часу, створена від – бути.
А те що ненароджене – нетлінне,
не підлягає розпаду на друзки,
бо цілокупне, майже досконале –
зупинена миттєвість, що зникає і виринає
цілим світом – все й відразу.
З чого вона – недвижна безперервність
й нествореність? І звідки?

З того, чого немає? Нерозумно
і недопустимо так мислити,
бо – неіснування не буває. Реально все:
недійсність – хворобливе уявлення ума.
З нічого не народиться буття,
отож, воно завжди або ніколи.
Цілковита певність
народжує безмежну достовірність
і Правда наглядає судією
в тяжбі суперників – обізнаних сторін.

Бути, чи не бути? Ось позивачі.
Для природи бути не обов'язково
в свідомості сприятливого людства,
і охопити безкінечний всесвіт

не здатен смертний розум. Що було
і стало, то не рівня тому, що буде.
Непритомність заковує
суцільне середовище й розподіл
ступенів свободи, така собі
статичних сил забава.

Чи присудок, чи вирок – предикати*,
дієслова буття, уявлення про суще,
кордонами оточують цей всесвіт –
великий океан на ймення – мисль,
а мислення – глибин прозорий струмись.
Судьба, неначе якір під водою,
уяви про буття і небуття,
народження, згасання, колір, звук
утримує для нас, щоб ми назвали
словами те, що глибше наших слів.

Бруньки і порох. Розпади і скрутки.
Неначе дивишся в скляну магічну кулю,
де чергування чистих кольорів,
преображення мли у сяйне диво.
Бути, чи не бути, реальність, дійсність

* присудок судження, те, що висловлюється (стверджується або заперечується) про суб'єкта

у щільності божественних субстанцій
у рівновазі пошугу й тяжіння?
Однаковий все має склад і сутність.
Світобудова розуму – як сфера
виблискує, і центр її повсюди.

Закінчую про істину розмову.
Дослухайся віршів моїх оману:
вивчай у смертних погляди й думки
і створені уявою дві форми –
одна ж, як мудрування – помилкова.
Дві протилежності – божественний вогонь,
як благодатне полум'я ефірне,
тотожне м'якості і легкості летючій
і темна, грандіозна – постать Ночі.
Не зазирає в її обличчя, бо – жахнешся.

Ксенофан Колофонський

*бл. 570 – бл. 470 рр. до нашої ери –
давньогрецький мандрівний поет і філософ*

Сімпосій*

Свято сьогодні – сімпосій: підлога у променях сяє,
в глиняних скіфосах світиться радісний день.
Хтось покладає вінки: квіти оплетені миртом;
струмінь пахучих олій заповнює простір навкруг.
Є й особливе вино – солодке з квітковим зітханням,
в глиняних амфорах – щільність пройдешніх часів.
Ладан священний здіймається димом у звивах,
посуд спітнів – в нім прозора й холодна вода.
Ось золотаві, духмяні хліби, ще гарячі, бо з печі
он – ваговиті сири і текучі меди на столі.
В квітах й вінках мармуровий жертovníк –
він в центрі.

Співи і танці. Багатоголосні хори.
Радість вирує – тому і шануємо Бога,
славимо словом і трепетним рухом сердець.
Ці узливання в ім'я справедливої сили:
правдою жити – спідручніше, в тім і резон.

* ритуалізований бенкет у стародавній Греції

Всім нам дозволено – (гріх і талан простосердя)
випити стільки, щоб додому дійти без слуги.
Я посміхаюсь, хвалю вже сп'янілого друга
за доброчесність і праведні мислі його.
П'яні розмови про війни Титанів, то зайве
і недоречні всі вигадки давніх, кривавих часів:
чвари й усобиці збуджують дикість у людях.
Наша розмова, як осінь первісна прозора.

Арі

1534 – 1572 рр.

Дерево Життя

З івриту

1

Знай, що до створення світів і утворення творіння,
просто, вище, чорне світло затоплювало всю реальність.
І не було ніякого вольного місця,
порожнього повітря і простору,
а все було у обіймах безмежного і прозорого світла,
і в ньому губився початок і кінець всього,
і все було єдиним, простим, ущерть однорідним світлом,
і воно мало назву – світло Безміру.

2

І тоді з'явилось у Нього
просто бажання сотворити світи і народжувати творіння,
відкриваючи досконалість своїх діянь,
імен і найменувань.
Приховатись, зануритись у глибини свідомості,
створити світи, щоб вони утаїли Творця.

3

І тоді ущільнив Безкінечний себе:
до центру стягнув прозоре
світло і видалився,
оточуючи собою порожнечу.

4

І залишилось: вольне місце,
а навкруги повітря світла.
І це ущільнення було рівномірним
навколо порожнього центру –
діри зяючої, без прямизни і кутів.

5

А причина в тім, що світло Безмежності
розмірене рівною мірою,
і рівною мірою стискається навколо порожнечі.
Не буває більш силової геометрії ніж стискання кола.

6

І ось народився у безкрайньому просторі
світла промінь прямий,
І увібрав у себе світло, і воно ущільнилось, згусло
і спустилося зверху у порожнечу.
І у розмаху тім, як у свідомості, сотворив Він усі світи.

7

А до світів цих був Безмежний,
у досконалості своїй недосяжний розумінню і почуттям,
бо творіння завжди не вміщує Творця.
І немає для Нього кордонів, меж і часу.

8

І променем впало світло
у світи створені Ним –
шар за шаром пронизуючи.
І ось вона – твердь і свідомість наша
у середині світобудови,
зяючої від тиску порожнечі.

9

І такі ми далекі від Безмежного,
і простір наш – матерія ущільнена.
І світ наш, як точка стягнення.
Чорна діра.

Передмова до перекладу «Екклезіяста»

Українською мовою книгу Екклесіяста перекладали протягом 19–20 сторіч. Найбільш відомі переклади Пантелеймона Куліша, Івана Хоменка, Івана Огієнка, але всі вони за зразок мали синодальний російський текст. Цей переклад здійснено з івритського підрядника зробленого Центром вивчення езотеричної спадщини і розвитку свідомості (Ізраїль).

Особливістю цього перекладу є прочитання тексту в прямому розумінні і значенні давньоєврейських слів. Так опорне слово «ѓавель – марнота» не має точної відповідності в українській мові. Його можливо перекласти і як «повів», «подув», «подих», «порух», «віяння вітру», «дихання вітру», «краплі імлі – пара, що видихається людиною» – таке споконвічне біблійне значення цього слова.

«Тема долі монотонним рефреном звучить у невтомимому повторенні слова «ѓавель», – цитую відомого французького філософа Андре Неєра.

Зустрічаючись на кожному кроці, воно неначе сканує увесь хід міркування Екклесіяста. У якому б напрямі думка не розвивалась, вона врешті-решт наштовхувалась на ѓавель, і це не просто перешкода, прямо-таки пастка: тільки виникає доторкання до ѓавель, як вона раптово зникає поруч з ним...

Усіляка марнота чи суєтність розглядається як щось непотрібне, а марне може залишатися і незнаним, незвіданим: я маю волю відсторонити від себе суєтність, урятуватися від неї на шляху свого життя. Всіх цих нюансів немає у слові ґавель.

Ґавель – поняття фатальне, захоплює мене раніше, ніж я встигну це усвідомити. Але і усвідомивши його, я нічого не можу про нього сказати, окрім, що воно йде від мене. Це так, як я дихаю не по волі силового акту, а тому, що це фізіологічна потреба, так і ґавель до мене без залежності від моєї волі. І, як подув проноситься попереду мене і, зливаючись з невідчутною атмосферою, вже не може самостійно існувати, так і за ґавель я можу тільки спостерігати поглядом і бачить, як він зникає...

Книга Екклезіаста

З іврити

Глава 1

2

Гонитва за вітром, сказав
Проповідник,
краплі імлі тремтливої
щезають у порожнечі.

3

Який зиск для людини
від усіх трудів її,
що вона спричиняє собі під сонцем?

4

Покоління топче землю
і сходить у її глибини,
нове покоління виникає
і знову топче землю,
а душі у колообігу,
як і земля – вічні.

5

Сходить сонце,
і заходить сонце,
і тягнеться до місця свого,
де воно сходить.

6

Струмує вітер на південь,
і вивертає свій плин на північ,
блукає, кружляє, і, як душі
повертається на кола свої.

7

Усі ріки впадають у море,
але море не переповнюється
і у джерелах, звідки течуть ріки,
вони виникають знову,
щоб знову текти.

8

Непізнанна суть речей.
Не вимовить її ніякими словами;
і оку неможливо її розгледіти,
і вуху почути те, що не має звуків.

9

Усе те, що було, воно і буде;
і те, що відбувалося,
те знову трапиться,
і немає нічого нового
під сонцем.

10

Буває щось,
на що вказують:
«дивись, ось нове»;
та все це вже як пил
на сторіччях,
що кружляв до нас.

11

Немає пам'яті про минуле:
та й те,
що буде,
не залишиться у свідомості
тих,
хто повстане після нас.
Мудрість і утіха

12

Я, був царем над Ізраїлем у Єрусалимі.

13

І передав я серце моє тому,
щоб досліджувати і випробовувати мудрістю все,
що коїться під небом:
це тяжке заняття дав Бог синам людським,
щоб вони піднесли у нім.

14

Бачив я усі справи,
які створюються під сонцем,
і ось,
все – метушня і гонитва за вітром,
ловитва виру.

15

Криве ніколи не стане струнким,
і чого немає, те неможливо вираховувати.

16

Розмовляв я з серцем своїм так:
ось я возвеличувався і придбав мудрості більш за всіх,
які були до мене над Єрусалимом,
і серце моє вмістило багато мудрості і знання.

57

17

І занурив я серце моє у безумство,
щоб пізнати галас і шаленство;
та дізнався, що і це,
як на мілині крутіж –
гонитва за струмом.

18

Тому відкрилось мені –
у великій мудрості
велика печаль;
тому, що всіляка мудрість
отруєна гіркотою
і хто примножує пізнання,
примножує скорботу.

Глава 2

1

Сказав я у простір серця свого:
«насичу тебе веселощами і насолодою добра»;
та і це рвучкий, круговий рух вітру – веремія!

2

Про сміх я сказав:
«нісенітниця і безглуздя»,
а про розваги:
«що вони чинять?»

3

Простору тіла я дав
насолоду блаженством вина,
а серце моє порівнювало
мудрість і глупство,
вивчало, що добре
для синів людських
під небосхилом життя свого.

4

Справи великі надихнули мене:
побудував собі будинки,
насадив виноградники

5

і сади-вертогради
плодючих дерев і кущів;

6

захвилювались водойми,
вириті мною
і відчуло смак вологи
молоде коріння;

7

придбав собі слуг і служниць
і домочадці раділи затишку;
і худоба мала і велика;
були у мене стада нескінченні,
і снилось мені, що всі минулі
володарі Єрусалимські,
заздрили мені з радістю;

8

зібрав собі срібла і золота
і коштовностей сяючих
від царів і намісників;
тремтіло повітря палацу
від співу сяючого,
міді дзвінкої та кімвалів звучних;

9

І велич моя була нестримна, як і багатство,
і поданим моїм не було з ким,
в славі моїй, порівняти мене,
і мудрість моя – глибиною у мені.

10

І бажання, жадання,
прагнення і потяг
відгукувались у серці,
і бавились вони
трусами і розвагами,
і долею моєю.

11

І озирнувся я на всі діла мої,
до яких причетні руки і розум,
і побачив я сутність праці своєї:

ловитва вітру,
а він летить, вирує
не пійманий.
Яка користь у ловитві дихання неба?

12

І побачив я, як розчиняється
у безумстві мудрість:
бо що може зробити людина після царя,
який переситив простір благом?

13

Мудрість і глупство, як світло і темрява:
тільки відбите проміння стає світлом,
а все інше – морок.

14

У мудрого очі його –
розуміння його,
а безглуздий має очі
та судження не має;
але дізнався я,
що одна доля осягає їх усіх.

15

І усвідомив я:
« і мене осягне та сама доля,
як і нерозумного:
для чого ж мудрість талан мій?
І у свідомості відбилось:
вітер, що розчиняється у порожнечі –
суєта і томління духу!

16

Забудуть мудрого,
як забудуть і безглуздового;
грядуть дні безпам'ятності,
і під одним вітром
могила мудрого і могила дурника.

17

І поринув я у ненависть,
як у прірву відчаю,
бо все що робиться під сонцем:
все суєта і томління духу!

18

Зненавидів я всі труди мої,
тому, що залишаю їх тим,
хто буде після мене,

як дорогоцінну воду
маренню пустелі.

19

Нащадки. Чи будуть мудрими вони
чи нерозумними,
як рядитимуть і керуватимуть
всіма трудами моїми,
працею, якою
я велич здобув?
Вирує вітер справ людських.

20

І звернувся я до серця свого,
щоб воно зреклось
усіх трудів моїх

21

які я повинен віддати
тим, хто йде після мене,
щоб стали труди мої
частиною ества їхнього;
та не здатні вони
з'єднатися з сумлінням моїм.
І це – лихо,
як після затишку розрух.

22

Що буде мати людина
від трудів своїх
і плекання серця свого
під сонцем земним?

23

Тому, що від світання і до заходу світила –
сум і туга людська –
смуток і печаль;
навіть серед ночі
серце його чує,
як скигнуть вітер самоти.

24

Не підвладне людині
благоденство від вина і їжі,
щоб душа насолоджувалась
плодами праці своєї,
якщо не відчуєш присутності
Божого промислу;

25

Тому, що тільки людина,
наповнена струменем
його благодаті,
здатна насолоджуватись;

26

бо дає Він обраним
радість безтурботну,
мудрість і знання,
а грішнику неспокій
збирати і накопичувати,
щоб потім віддати набуте,
як тепло осіннє,
усім спроможним відчути
прощальне осоння.
Рухається вітер по колу.

66

Глава 3

1

Усьому свій час
і час усіякої речі
під небом рухливим.

2

Час народжуватись,
і час вмирати;
час насаджувати,
і час збирати посаджене.

3

Час вбивати,
і час лікувати;
час руйнувати;
і час зводити;

4

Час голосити,
і час сміятися;
час нарікати,
і час танцювати;

5

Час розкидати каміння,
і час скупчувати каміння;
час обіймати;
і час уникати обіймів;

6

Час пошуку,
і час втрат;
час зберігати,
і час розпорошувати;

7

Час розривати,
і час зшивати;
час мовчання,
і час мови;

8

Час любити,
і час ненавидіти;
час війни, і час миру.

9

Так у чому смисл трудів людських?

10

Зрозумів я завдання, яке поставив ти, Боже,
си нам людським,
щоб вони терзалися і надихалися нею:

11

Все створив він досконалим у свій час,
і вклав вічність у серця їхні,
хоча не може досягнути людина
здум і виміри простору Божого,
від початку і до кінця.

12

Пізнав я, що найкраще
радіти космосу і творити добро
у житті своїм.

13

І якщо людина насолоджується
стравами і вином
і цінує благо праці своєї,
то це – дар Божий.

14

Пізнав я, що все що творить Бог,
прибуде вовіки;
і не додати до замислу Його
і не відняти;
і робить він так,
щоб благоговіли
перед безмежністю дум Його.

15

Що було, то і зараз є,
і що буде,
то повернення того, що було
у осмисленні Божому.

16

І бачив я під сонцем: місце суду;
де мала бути правда – кривда,
де правосуддя – беззаконня.

17

І сказав я серцем своїм:
«праведного і нечестивого буде осуджувати Бог;
тому, що для усілякої речі
і суд над усілякою справою
по Його законах».

70

18

І сказав я у серці своїм
про синів людських,
щоб випробовував їх Бог
і щоб вони побачили у собі –
що вони самі по собі
рідня тварині:

19

І тому доля синів людських
і участь тварини – один уділ;
як ці вмирають,
так вмирають і ті,
одне дихання у всіх,
і немає у людини переваги
над твариною;
бо подих їх складова вітру,
який кружляє по колах своїх!

20

Все лине у один вирій;
все вийшло з праху,
і все повертається у порошок.

21

Хто відає:
дух синів людських
і дух тварин –
чи сходить, як крутіж угору
чи тремтячою курявою у могилу?

22

Отже, побачив я,
немає нічого кращого,
ніж насолода справами своїми:
це – талан людини;
бо ніхто не приходив з потойбічного
і не бачив, що буде після нього.

Глава 4

1

І обернувся я,
і побачив усіляке пригноблення,
яке чиниться на землі:
і ось – сльози безправних,
а утішителя у них немає
міцнотілі гнобителі є,
а заспокоїти слабких нікому.

2

І ублажав я тих,
хто давно за обрієм,
бо їм потрібне покаяння
більше за тих,
хто сам спроможний на молитву.

3

А щасливіші,
за них обох – ненароджені,
бо не знають вони злих справ,
що чиняться під сонцем.

4

І бачив я, що усіляка праця праведна
і розмаїтий успіх у справах
викликають у людей заздрість.
І це, як насичення вітру пилом!

5

Нерозумний перебуває у сидні,
склавши свої руки,
пожирає плоть свою
з посмішкою, не жуючи.

6

Краще жменя у затишку,
ніж пригорщі під поривом вітру.

7

І обернувся я, і побачив
вир повітря
і круговерть порожнечі:

8

людина самотня, не буває інакше;
ні сина, ні брата немає у неї;
і труди нескінченні, бо немає їм кінця,
і око йме та не насичується багатством.

«Для кого я працюю
і виснажую душу мою?»
І це – як гонитва за подихом своїм.

9

Двом краще, ніж одинаку;
у них є обопільна винагорода – у праці їх:

10

Коли впаде один,
то іншій підніме побратима свого.
Горе одному, бо іншого немає,
і піднімати нікому.

11

І якщо лежать двоє, то тепло їм;
а самотньому, як зігрітися?

12

І якщо стане переборювати хто-небудь одного,
то двоє встоять проти нього:
нитка утрое скручена,
буде цілою втрое довше.

13

Краще бідний, але мислячий юнак,
ніж старий, але нерозумний цар,
який не дослухається до порад:

14

бо той з острогу вийде на царство,
хоча у цьому ж царстві жебраком народився.

15

Бачив я всіх, хто живе і хто ходить під сонцем,
з цим юнаком, що займе царський трон.

16

Не було числа усьому народу,
що обрав його,
хоча пізніше утішаться іншим.
І це – як повернення вітру на кола свої.

17

Замислюйся за ходою своєю,
куди йде нога твоя,
коли крокуєш у дім Божий,
і будь готовий більше
до слухання і розуміння,
ніж до жертвоприношення;
бо жертвою зло чинять.

76

Глава 5

1

Не поспішай визначати (обирати) слово
у думках своїх,
і серце твоє нехай наповнюється
змістом, а не звуком,
коли ти звертаєшся до Бога;
Бог на небі, а ти на землі;
тому слова твої нехай будуть
стислі, як тяжкість.

2

Бо, як сновидіння виникають
у хаосі вражень і турбот,
так і голос нерозумного
хапається за велику кількість слів,
та не знаходить потрібного.

3

Коли даєш обітницю Богу,
не зволікай – виконуй її,
бо він благоволить миттєво:
шляхетство – пряма відповідь.

4

Краще не обіцяти ніж,
пообіцяти і забути.

5

Не озвучуй вустами гріховні бажання,
бо то наказ для плоті твоєї,
і не кажи перед ангелом:
«це помилка!»
Для чого тобі уводити в оману Бога
словами не від розмислу,
а від хотіння?
У свідомості Божій
руйнується справа всього твого життя.

6

У миготінні сновидінь – миготіння слів.
У безлічі багато суєти –
оглядайся на Бога.

7

Пригнічення правди,
як лава: потік з гори униз,
у нім вищий струм,
а у нього впадає ще вищий;

8

Перевагу над усіма
має цар і його вогняні піклування.

9

Закоханий у срібло
вбирає в себе срібло, як прірва,
залюблений у багатство стає рабом кохання.
І це – кругообіг.

10

Множиться майно,
примножуються і ті, хто набуває його;
І пожирають вони його очима.
І це є благо?

11

Солодкий сон у голодного;
Пересичення не дає заснути.

12

Стражденна хвороба:
багатство, яке пожирає власника.

13

І зникає багатство
від несподіваного випадку:
і новонародженому сину
нічого вкласти в руки.

14

Голим вийшов з утроби матері своєї,
голим увійде у темряву земну,
і нічого не візьме від праці своєї,
стисне у долоні порожнечу.

15

Яким прийшов, таким і віддалився.
Рух повітря уніс дихання його,
і труди його по вітру.

16

А він все життя своє
їв у пільмі моторошності,
прикрості і невдоволення.

17

І відкрилось мені:
доля людська то дар Божий –
втішатись добром трудів своїх,
розкошувати від простої їжі і старого вина.

18

І, якщо отримав ти багатство і майно,
і владу послуговуватися ними,
бери частку свою і насолоджуйся
від праці і дозвілля,
бо це – твоя частина – доля.

19

Пам'ять коротка, як і життя,
тому Бог винагороджує обраного
радістю серця його.

Глава 6

1

Є зло, яке бачив я під сонцем,
і воно, як вир,
оповиває людей:

2

так само – багатство, майно, слава:
все дає Бог,
і немає нестачі у благах Творця,
але якщо не підставиш себе, як вітрило,
інші використають цей подих;
і виходить вітер на кола свої.

3

Якби хтось породив сто дітлахів
і прожив сто років,
і примножувалися літа його,
але душа його не знала польоту насолоди від добра,
і не було б йому і погребіння,
то я б сказав: скинутий плід має інше щастя;

4

Тому, що він прийшов і відійшов у темряву,
і ім'я його покрито мороком.

5

Він жив у п'їтьмі і не бачив сонця:
йому, безпечальному, спокійніше.

6

А той, хто за дві тисячі років життя
не мав насолоди добром,
він теж у вирій?

7

Усі труди людські –
для прокорму його,
а душа його не насичується.

8

Яка перевага мудрого перед безглуздим
чи злидня, який чимчикує перед живими?

9

Краще бачити очима
ніж навпомацки блукати душею,
бо її понесе вітер.

10

Лад речей і порядок дій відомий,
і якщо людина існує, то має ім'я,
щоб не сперечатися з безіменними.

11

І це породжує оману всесилля течії,

12

бо хто знає, що для людини краще
в житті своїм,
вважати, що вона тінь
від єства свого?
І хто відповідь,
що буде після неї під сонцем?

Глава 7

1

Духовна сутність краще ніж, походження роду,
а день смерті – за день народження
тому, що визволення від ілюзій гоже,
ніж занурення в них.

2

Краще рухатися у дім скорботи,
ніж крокувати у будинок пирування,
тому що розуміння кінця свого шляху
знімає облуду з очей і біль стає прозорим.

3

Вимір печалі глибший за мілководдя сміху;
бо відбивається сум у глибинах серця.

4

Мудрість, народжена болем,
бачить прозоре тло,
а сміх – мерехтіння поверхні.

5

Слова мудрого як потрясіння,
пісні дурних – повторення безглуздя;

6

бо народжують сміх,
як тріскотіння тернового хмизу
під казаном –
багато галасу та мало тепла.
Струс повітря.

7

Утискати інших – прирікати себе на безвихідь;
губиться серця дарунок.

8

Кінець справи краще за початок дійства,
яке не здійсниться;
терплячий сильніший за гордовитого.

9

Гнів руйнує свідомість
і веде у лоно безглуздох.
Не поспішай спахувати*.

* раптово впадати в гнів

10

Не запитуй: «чому дні молодості були кращі за нинішні?»,
а якщо спитав, то мудрим ти не став.

11

Блаженна мудрість зі спадщиною,
і особливо для тих, хто бачить світло Творця,

12

тому, що під покровом її,
як на осінньому пригріві;
виникає розуміння
світла і тепла духовного.
Володар її спокійний і повільний.

13

Дивися на простір Божий:
його геометрія то стан задуму –
не випрямляється криве,
бо в нім тяжіння.

14

У дні благоденства насичуйся благом,
а у дні сумніву і негоди розмірковуй:
те й інше створив Бог,
для того, щоб людина

у своєму зворушенні і потрясінні
зрозуміла єдину силу
і нічого не могла сказати проти Нього.

15

Всі дні мої – гонитва за вітром, суетні дні мої.
Бачив: тих, кому сам придумав стан їх:
праведник гине у законопослушності,
нечестивий довго живе у злі – гріху своєму.

16

Це ти, в уяві своїй, створив їх
праведниками і грішниками,
тому не будь занадто категоричним,
а тим більш, не виставляй себе мудрим;
навіщо губити себе?

17

Дивись на гріх спокійно, не пірнай у нього:
не прискорюй погибель свою.

18

Не заграйся, тримайся за праведність і гріх одночасно.
Бійся віддати перевагу якомусь одному виміру.

19

Сила в мудрості, вона робить тебе сильнішим
за десятиох володарів, які поруч з тобою.

20

Немає праведників на землі,
бо всі вони добро і гріх з'єднують у свідомості своїй,

21

тому в кожному слові, що виникає в тобі
почуй співавтора свого – раба, який лихословить на тебе;

22

а паплюження і прокльони теж
народжувались у тобі,
коли ти вимірював світ словами.

23

Все це випробував я мудрістю,
і казав собі: «буду я мудрим»,
та мудрість далеко від мене.

24

Далеко те, що минуло,
у глибині, де безмір і тіснява
та хто осягне його?

25

Хіба що серце.
А чим дослідити мудрість,
розум, нечестя і безумство?

26

Якщо серцем, то найгірший хижак,
Легка, як смерть, жінка,
вона народжена амбіціями
і ласощами твоїми.
Вона тенета, сіть, окупи
і хто розчиниться у Богові,
спасеться від неї,
а хто сприйме її як гріх –
буде впійманий гріхом.

27

Ось, це мій винахід, сказав Єкклезіаст,
випробуючи одне за іншим.

28

Чого шукала душа моя, і я не знайшов?
Праведників? Чоловіків без жінок?
Жінок як частину помислів чоловічих?
Жінок як причетність до гріху?
Гріх як сутність?

29

Бог створив людину,
яка ні в чому не провинилась.
Та люди опанували вину.
Простір тіла – рабство,
яке охоплює світло душі.

Глава 8

1

Хто – як мудрий,
і хто розуміє сутність речей?
У ньому відбивається світло Творця,
і сенсам речей даються імена,
і зовнішнє світло стає внутрішнім.

2

Я говорю: слово-назву бережи
не давай розтрачуватися,
бо цілісність його об'єднує з Богом.

3

Не поспішай у затінок
від зоріння обличчя Його
і не наполягай на остаточному
розумінні слова чи діла злого,
тому, що все збувається,
а Він виконує побажання немічних.

4

Бо слово правителя – влада;
і хто питає у Нього «що коїш?»

5

Хто витримує заповіді,
той поза злом:
серце мудрого бачить світло;

6

тому, що для кожного побажання
є свій час, а людині велике зло від того,

7

що вона не знає ні руху часу
ні замислу події – хто скаже їй?

8

Людина не владна нав'язати свою волю,
щоб поневолити дух,
і невідомий їй день смерті,
і у боротьбі з внутрішнім світом
не врятує безчестя неправедного.

9

Все це я бачив серцем:
помисли і їх втілення –
справи людські.
Буває час панування людини
над людиною на шкоду обом.

93

10

Бачив я тоді, як ховали нечестивих:
і наближались і віддалялись
від святого місця.
Забували померлих
у місті, де вони поробляли.
Гонитва за вітром,
все метушня і сум'яття!

11

Повільно йде суд на злом:
тому і не відчувають страху
серця синів людських,
які учиняють лихо.

12

І чинить грішник зло
і ціпеніє у ньому,
але знаю я,
що благо у благоговінні
перед лицем, перед сянням Його;

13

а лукавий не відчує
насолоди від добра,
і, як тінь, коливатиметься,
і, як тінь, зникне.

14

Є і така омана на землі:
праведникам дається
доля і сором нечестивих,
а грішникам окраса і лаври праведників.
І сказав я: і це – гонитва за вітром!

15

І підніс я веселощі;
немає кращого для людини
на цій планеті,
як їсти, пити і веселитися:
це та радість,
яка йде поруч з людиною
у трудах у дні життя її,
від Бога дні, від Бога радощі.

16

Коли відкрив я серце моє,
щоб поглинути мудрість
і побачити діла,
які здійснюються на землі,
і в оточені яких людина
ні вдень ні вночі не знає сну, –

тоді я побачив перебіг подій,
і зрозумів,
що для людини непідсильне
осягнення діл Божих;
і якби якийсь мудрагель сказав,
що він збагнув задум і втілення
цих справ – струс повітря.

Глава 9

1

Зрозуміло серце моє:
праведні і мудрі, і діяння їх,
все в правиці Божій,
і, що людина ні любові, ні ненависті
не знає у тім, що оточує його.

2

Усьому і всім – одне й теж:
одна доля грішнику і угоднику,
доброму і злому,
чистому і нечестивцю,
жертводавцю і жертво ненависнику;
незаплямованому і окаянному,
творителю клятви і тому,
хто боїться присяги.

3

В усі часи під сонцем –
галас і шаленство: одна доля всім.
Серця синів людських у житті їх сповнені
зла і безумства,

а після смерті вони
безрозсудні відходять до померлих.

4

Серед живих ще є надія,
бо й псу живому краще ніж мертвому леву.

5

Живі знають, що помруть,
а мертві не відають майбуття,
і пам'ять про них впадає у безпам'ятство;

6

і любов їх, і ненависть, і ревності – щезли;
вітер над могилами і душам їхнім зимно.

7

Отже, пий вино весело,
їж хліб духмяний –
щедрість життя
наповнює келих твій по вінця.

8

І нехай одежі твої будуть білими,
а струмінь пахучих олій
заповнює простір навкруг.

9

Пий насолоду свою:
кохану жінку,
що дав тобі Бог,
а метушня і сум'яття –
вітер, що лине під сонцем,
вся ця суєтність ущухне,
бо доля в трудах твоїх земних.

10

Усе, що по силі твоїй – роби,
бо в могилі (у небутті)
немає ні праці, ні роздумів,
ні знання, ні мудрості.

11

І обернувся я, і побачив,
що не завжди швидким і стрімким
дається першість у змаганнях,
хоробрим – перемога, мудрим – хліб,
розумним – багатство,
незграбним і невмілим – прихильність долі,
випадок і ймовірність – для всіх.

12

Час тече, і людина не знає
на березі вона чи у вирі.
Немов риби запливають у ятір
чи птахи заплутуються у тенетах,
сини людські впіймані часом біди,
коли вона охоплює їх.

13

А ще, запам'яталось мені:

14

невеличке містечко, людей у ньому небагато,
великий цар взяв його в облогу;

15

та знайшовся у ньому мудрий бідняк
і врятував він це місто своїми знаннями.
Ніхто не згадав його.

16

І сказав я: мудрість сильніше за силу,
одначе зневажаємо і нехтуємо
за походженням, бо гордуємо.

17

Слова розумних спокійні, як глибина,
крик можновладця збуджує безглуздох.

18

Мудрість краще військовою зброї,
але вартість, навіть малої помилки, разюча.

Глава 10

1

Навіть у чаші, у якій варять миро,
тхне від мертвих мух, якщо вони там прилипли:
так і від людини,
розум якої, марнослів'ям бавиться.

2

Серце мудрого від підсвідомості,
а серце нерозумного від гри розуму;

3

так і на шляху життя:
серцем бачить мудрий,
розумом нерозумний.

4

І якщо гнів правителя обійме тебе,
не залишай землі своєї –
самовладання
покриває внутрішню непокору.

5

Бачив я зло – недогляд володарів:

6

неосвіченість на високих щаблях,
а достойні знизу животіють.

7

Бачив я рабів верхом
і князів, що спішуються
і йдуть подібно рабам.

8

Хто копає яму іншому –
упаде у неї;
і якщо зруйнуєш стіну,
все одно, надасть збитку тобі
той, хто знає.

9

Той, хто пересуває камені, – підірветься,
а той, хто коле дрова, скіпою пораниться.

10

Якщо затупиться сокира,
і якщо лезо її не буде загострене,

потрібен точильний камінь
або марні зусилля;
запасливий уміє це виправити
без напруження мязів.

11

Якщо змії ужалить мовчки –
заклинатель непотрібен.

12

Слова з уст мудрого – блаженство,
а вуста нерозумного гублять його ж:

13

початок слів з уст його – нісенітниця,
а кінець промови – безумство.

14

Нерозумний провіщає багато,
хоча він не знає,
що буде в майбутньому,
і хто підкаже йому,
що буде після нього?

15

Праця нерозумного стомлює його,
Тому, що не знає *навіть* дороги у місто.

16

Горе тобі, земле, коли цар твій хлоп,
а князі з ранку бенкетують.

17

Благо тобі, земле,
коли цар твій зі знатного роду
і князі твої їдять вчасно, з насолодою,
задля підтримки сил, а не для пересити!

18

У ледаря осідає стеля,
у гулящого – нерухоме стає рухомим.

19

Бенкети – для втіхи і насолоди,
вино веселить життя;
та за усе потрібно платити.

20

Не лихослов ні на царя, ні на багатіїв;
слова літають, а гніздо їх – задрість твоя.

Глава 11

1

Відпускай хліб за течією,
після багатьох днів
він повернеться до тебе.

2

Ділись із ближніми,
віддавай не жаліючи,
бо ще не знаєш, яке лихо спіткає землю твою.

3

Коли хмари насичаться тиснявою – буде злива;
впаде дерево на південь або на північ,
все одно воно залишиться нерухомим.

4

Хто мислить вітер, тому не сіяти;
і хто занурюється поглядом
у швидкоплинність хмар,
тому не жати.

5

Бачиш вітер – та шляхи його невидимі,
і не знаєш ти, як твердіють кістки у м'якому зародку,
бо не можеш зрозуміти замисел Бога.

6

І вранці і ввечері працєю, наче сіяч,
бо не знаєш те чи інше буде вдаліше,
працєю, і може, і те і інше однаково добрим буде.

7

Воістину, солодке і дивне світло,
що відбивається у свідомості твоїй.

8

І якщо людині призначено
смакувати багатство років,
нехай радіє кожному дню,
але пам'ятає про дні печалі і журби,
а те майбуття,
яке розвидниться у кінці шляху –
краплі імлі тремтливої,
які щезають у порожнечі.

9

Веселись, юначе, у роки розквіту життя свого,
радій серцем і тілом,
йди шляхами, що підказує душа,
та не забувай – за все потрібно відповідати.

10

Не дай, юначе, печалі огорнути серце своє,
а негараздам тіло,
бо все метушня і сум'яття.

Глава 12

3

У той день, коли судорожні рухи
охоплять дім і тих, хто охороняє його,
і зупинять жорнова ті, що перетворюють
пшеницю у борошно,
і стануть тьманими ті,
що вдивляються у вікна;

4

і будуть зачинятися двері на вулицю;
коли замовкне гудіння млинового каміння;
і підкинеться людина від крику півня
і притихнуть ті, хто співає щемлячі пісні;

5

і охопить їх жах висоти,
і на дорозі встануть примари;
і зацвіте, як кров мигдаль,
і стане неповоротким коник,
і розсиплються бажання, як каперс непотрібний.
Відходить людина у вічність,
як у дім свій, і прозоре коло тужіння
змикається навкруги його тіла; –

6

тоді розсиплеться срібний ланцюжок
і розірветься золоте наруччя,
і розіб'ється глечик біля джерела,
і коловорот на колодязі
захрипить і зупиниться,

7

і прах повернеться у лоно землі,
а душа в простір Бога.

ЗМІСТ

Липень, злива, повінь світла	5
Думка, що впізнала подих свій	6
Риби тишу п'ють ротами.	7
Вітер розвіяв мову	8
Жене крихкі крижини течія	9
Будда під деревом сьйним сидить	10
Те, що було колись вітром	11
З Монтеня	12
Спочатку – світ без слів, без форми і основ	13
Пливе човен, неба повен	14
А світ оцей й усі народжені світи	15
Прихована, прикрита, потайна	17
Туман, чомусь у липні чи завжди	18
Сонце сходить і заходить	19
Перед зимою наче входиш в транс	20
З червня квітне деревій	21
Сон на березі Егейського моря. 2018 рік.	22
Серпень. Коники-цикади	23
Серпень вже сяяння вересня	24
«Розмова між людиною, втомленою життям, і Душею» або «Бесіди розчарованого зі своєю Душею»	25
З Платона. Міф про печеру.	36
З Плотіна. Числа	40
Парменід. Про Природу	42
Ксенофан Колофонський. Сімпосій.	47
Арі. Дерево Життя	49
Передмова до перекладу «Екклесіяста»	52
Книга Екклесіяста	54
Глава 1	54
Глава 2	59
Глава 3	67
Глава 4	73
Глава 5	77
Глава 6	82
Глава 7	85
Глава 8	92
Глава 9	97
Глава 10	102
Глава 11	106
Глава 12	109

Літературно-художнє видання

Олександр Медко

ПРО ПРИРОДУ

Відповідальний редактор Олександр Лазутін
Літературний редактор Ольга Стадніченко
Коректор Наталія Чечеко
Художнє оформлення серії Ігор Князєв
Художник-дизайнер обкладинки Тарас Чабаненко
Технічне редагування Лариса Рябоконт

Формат 70x100/32. Папір офсетний. Друк цифровий.
Обсяг 4,51 ум. друк. арк. Наклад 150 прим.

Видавництво «Дике Поле»
Україна, 69063, м. Запоріжжя, вул. Троїцька, 31-А.
Тел.: (061) 213-75-95; 213-75-05.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
33 No 004 від 23.08.2001 р.

Пишіть нам: dikoepole.zp@gmail.com